

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laiksi erikoissairaanhoidolain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 7 päivänä syyskuuta 1993 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o
107 laiksi erikoissairaanhoidolain 47 §:n muutta-
misesta.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsi-
teltäväksi myös eduskunnan 7 päivänä kesäkuu-
ta 1991 valiokuntaan lähettämän ed. Kauton
ym. toivomusaloitteen n:o 1109/1991 vp
HYKS:n erityisvaltionosuuden korottamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet
kuultavina hallitusneuvos Mauno Lindroos ja
neuvotteleva virkamies Arto Niemi sosiaali- ja
terveysministeriöstä, suunnittelija Marja-Liisa
Niemi opetusministeriöstä, sairaalatoimenpää-
likkö Jorma Back Suomen Kuntaliitosta, johta-
jaylilääkäri Pekka Karma Helsingin yliopistolli-
sesta keskussairaalarasta, sairaalan johtaja Mark-
ku Auvinen Kuopion yliopistollisesta sairaalas-
ta, johtava lääkäri Arto Uusitalo Tampereen
yliopistollisesta sairaalarasta, rehtori J. K. Visa-
korpi Tampereen yliopistosta, apulaisprofessori
Juha Kinnunen Kuopion yliopistosta, ylilääkäri
Antero Kesäniemi Oulun yliopistollisesta kes-
kussairaalarasta, professori Katie Eriksson Åbo
Akademista ja toimitusjohtaja Matti Toivola
Helsingin kaupungin edustajana.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan erikoissai-
raanhoidolakeja muutettavaksi siten, että yliopis-
tollisen sairaalan lääkärikoulutuksesta ja lääke-
tieteellisestä tutkimustoiminnasta maksettava
erityiskorvaus muutetaan laskennalliseksi. Las-
kennan perustana olisi lääkärintutkintoihin ja
tieteellisiin tutkimuksiin perustuva painotettu
pistejärjestelmä, joka määriteltäisiin sosiaali- ja
terveysministeriön päätöksellä samoin kuin pis-
teytyksen markkamääräinen arvo. Laki on tar-
koitettu tulemaan voimaan 1.1.1994.

Toivomusaloitteessa n:o 1109/1991 vp ehdo-
tetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus,
että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin Helsingin
yliopistollisen keskussairaalan erityisvaltion-
osuuden korottamiseksi 25 %:iin.

Yliopistollisten sairaaloiden lääkärikoulutuk-
seen ja lääketieteelliseen tutkimustoimintaan liit-
tyvien kulujen huomioon ottaminen laskennalli-
sena antaa periaatteessa paremmat mahdollisuu-
det yliopistojen ja yliopistollisten sairaaloiden
keskinäisen työnjaon huomioon ottamiselle eri-
laatuissa tilanteissa. Yliopistollisen opetuk-
sen asema on kuitenkin turvattava ja tästä syystä
on tarvittaessa tarkasteltava hallituksen esityk-
sen perusteluista ilmenevää määrärahan jako-
suhdetta, jonka mukaan opetuksen osuus on 45
prosenttia ja tutkimuksen osuus 55 prosenttia
määrärahaa jaettaessa.

Esitys vaikuttaa korvausta vähentävästi kol-
messa yliopistollista sairaalaa ylläpitävässä kun-
tayhtymässä ja lisää sitä kahdessa. Korvausten
muutosten tasoittamiseksi valiokunta ehdottaa
lain voimaantulosäännökseen otettavaksi sään-
nöksen, jonka nojalla vähennyksen enimmäis-
määrä rajataan kolmen voimaantuloa seuraavan
vuoden aikana kunakin enintään kolmeksi pro-
sentiksi edellisen vuoden korvauksesta.

Valiokunnan saaman selvityksen nojalla tut-
kimuksena otettaisiin, toisin kuin hallituksen
esityksen perusteluissa mainitaan, huomioon
väitöskirjamonografiat eikä erikseen väitöskirjat
ja monografiat.

Yliopistollisille sairaaloille aiheutuu kuluja
muustakin kuin lääketieteellisessä tiedekunnassa
harjoitetusta tutkimuksesta. Merkittävintä tässä
suhteessa on hoitotieteen yhteydessä suoritettu
tutkimus, mutta muun muassa tekniikan, talou-
den ja yhteiskuntatieteiden puolella saattaa olla
merkittäväkin vastaavaa tutkimusta.

*Valiokunta edellyttää, että hallitus sel-
vittää pikaisesti yliopistollista sairaalaa
ylläpitäville sairaanhoitopiireille hoito-
tieteen ja muun terveydenhuoltoalan yli-
opistotasoisesta opetuksesta ja tieteelli-
sestä tutkimustoiminnasta johtuvat yli-
määräiset kustannukset. Selvitysten poh-
jalta tulee viipymättä valmistella tarvitta-
vat muutosesitykset erikoissairaanhoido-*

lakiin siitä, miten em. kustannukset otetaan huomioon jaettaessa valtion varoista korvausta sairaanhoitopiirien kuntayhtymille. Lisäksi valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää myös muut sairaanhoitopiireille opetus- ja tutkimustoiminnasta johtuvat ylimääräiset kustannukset ja niiden korvaamisen.

Lääkärinkoulutuksessa ja lääketieteellisessä tutkimustoiminnassa käytetään myös terveyskeskusten ja sairaaloiden erikoislääkäritasoisia yksiköitä yliopiston kanssa tehdyn sopimuksen

perusteella. Tällaisen toiminnan aiheuttamat erityiskustannukset tulee rahoittaa osana koulutuksen menoja siten, että kustannustenjakoa sairaanhoitopiirin sisällä saatetaan asianmukaiselle pohjalle.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/89) 47 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla (748/92), seuraavasti:

47 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Lain 47 §:n mukainen kuntayhtymälle suoritettava korvaus saa vuosina 1994—1996 vähentyä vuosittain enintään kolmella prosentilla edellisen vuoden korvauksesta. (Uusi)

(3 mom. kuten hallituksen esityksen 2 mom.)

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloite n:o 1109/1991 vp hylättäisiin.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Hurskainen (osittain), Kemppainen, Mutttilainen, Nordman (osit-

tain), Perho-Santala, Puhakka, Puisto ja Steinius-Kaukonen sekä varajäsenet Koistinen, P. Leppänen, Mäkipää (osittain), M. Pietikäinen (osittain), Saari ja Vehkaoja (osittain).

Vastalauseita

I

Hallituksen esityksessä erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta ehdotetaan erikoissairaanhoitolakia muutettavaksi niin, että yliopistollisille keskussairaaloille lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta maksettavasta erityiskorvauksesta tulisi laskennallinen nykyisen 12 prosentin käyttökustannusperusteen sijasta.

Laskennallisuuteen siirtyminen on tärkeää, koska näin saadaan paremmin otetuksi huomioon yliopistolliselle keskussairaallalle tosiasiallisesti aiheutuneet lisäkulut yliopistotasoisesta koulutuksesta ja tutkimustoiminnasta. Tämä lisää valtionosuuden maksuperusteiden kustannusvastaavuutta.

Hallituksen esityksessä koulutus rajataan lääkärikoulutukseen ja tieteellinen tutkimustoiminta lääketieteelliseen tutkimukseen. Poikkitieteellinen tutkimustyö sekä muiden terveydenhuollon ylempien korkeakoulututkimusten kuin lääkärintutkimusten osuus yliopistollisten keskussairaaloiden tutkimus- ja koulutustoiminnassa tulevaisuudessa korostuu. On tarpeellista laajentaa erikoissairaanhoitolain 47 §:n sisältämän koulutus- ja tutkimustoiminnan alaa koskemaan muutakin yliopistollista terveydenhuollon koulutusta kuin lääkärikoulutusta ja muutakin tieteellistä tutkimusta kuin lääketieteellistä tutkimusta. Laajennus kannustaisi yliopistollisia keskussairaaloita nykyistä enemmän mm. poikkitieteelliseen tutkimustyöhön. Poikkitieteellisen tutkimuksen tarpeellisuuden vuoksi en katso perustelluksi rajata tieteellistä tutkimustyötä vain lääketieteelliseen ja hoitotieteelliseen tutkimustyöhön, kuten eräät asiantuntijat esittivät. Sosiaali-

ja terveysministeriölle jäisi edelleen valtuus tämentää, miten em. laajennus hallituksen esitykseen nähden otettaisiin huomioon ministeriön päätöstä valmisteltaessa.

Pidän järkevänä esityksen perusteluissa ja valiokunnan mietinnössä esitettyä ajatusta siitä, että opetuksen osuus olisi 45 % ja tutkimuksen osuus 55 % valtionosuuden laskentaperusteesta. Kyseinen jako koulutuksen ja opetuksen osuudesta laskentaperusteissa on kompromissi eri yliopistollisten keskussairaaloiden intressien välillä. Siksi en pidä perusteltuna erillistä siirtymäsäännöstä esitetyn valtionosuuden laskentaperusteen muuttamisen hidastamiseksi.

Valiokunnan ehdotus voimaantulosäännöksen muuttamisesta niin, että lain tosiasiallinen voimaantulo hidastuu, sisältää loogisen ristiriidan lain perusteluissa esitettyyn määrärahamuutokseen nähden. Vuodesta 1993 vuoteen 1994 erityisvaltionosuuden kokonaissumma laskee vajaat 5 %, mikäli eduskunta ei kohota ao. summaa valtion talousarvioesityksessä. Valiokunnan enemmistön hyväksymässä voimaantulosäännöksessä esitetään kuitenkin, ettei yksittäinen erityisvaltionosuus saisi laskea kuin enintään 3 prosenttia, mikä on vuoden 1994 määrärahan osalta mahdotonta ilman em. määräraha-korotusta. Valitettavasti valiokunnan enemmistö kieltäytyi tunnustamasta tätä tosiseikkaa mietinnössä, vaikka asiaa koskeva tekstilisäys ehdotettiin sisällytettäväksi mietintöön.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/89) 47 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla (748/92), seuraavasti:

47 §

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta lääkärikoulutuksesta ja muusta terveydenhuollon yliopis-

tatasoisesta koulutuksesta sekä tieteellisestä tutkimustoiminnasta johtuvista ylimääräisistä kustannuksista. Opetustoiminnan osalta korvaus perustuu lääkärintutkimusten painotettuun lukumäärään ja tutkimustoiminnan osalta tieteellis-

ten julkaisujen painotettuun lukumäärään. Terveystieteiden tutkimuskeskus ilmoittaa kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle tutkimusten määrän. Kunkin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ilmoittaa kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle yliopistosairaalan yhteydessä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän. Sosiaali- ja terveysministeriö määrää lääketieteellisten julkaisujen painoarvot ja yksikköhinnat ja antaa muut määräykset korvauksen laskemiseksi.

Jos sairaanhoitopiirin kuntayhtymän muuta

kuin 1 momentissa tarkoitettua sairaalaa tai sen osaa käytetään asetuksella määrättävässä laajuudessa lääkärikoulutukseen ja muuhun terveydenhuollon yliopistotasoiseen koulutukseen sekä tieteelliseen tutkimustoimintaan, valtion varoista suoritetaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle korvausta 1 momentissa määritellyn laskentaperustein.

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1993

Ulla Anttila

II

Hallituksen esityksessä otetaan huomioon vain lääkärikoulutuksen ja lääketieteellisen tutkimustoiminnan aiheuttamat ylimääräiset kustannukset. Kuitenkin yliopistollisten sairaaloiden toimintaan välittömästi liittyvää yliopistojen opetusta ja tieteellistä tutkimusta harjoitetaan myös hoitotieteen kentällä, mistä aiheutuu sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle ylimääräisiä kustannuksia. Nämä kustannukset tulisi ottaa huomioon korvauksen suuruutta määriteltäessä. Tämä voidaan tehdä lisäämättä määrärahojen käyttöä siten, että hoitotieteen vaikutus muuttaa jakosuhteita eri sairaanhoitopiirien kuntayhtymien kesken.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vuonna 1993 on valtion talousarvioon varattu erikoissairaanhoitolain 47 §:n tarpeisiin 681 miljoonaa markkaa ja vuoden 1994 talousarvioesitykseen 650 miljoonaa markkaa. Vähennys on näin ollen noin 30 miljoonaa markkaa, mikä

merkitsee 4,4 prosentin vähennystä määrärahojen kokonaisuudessa.

Hallituksen esityksen perusteluissa ennakoidaan, että Tampereen, Kuopion ja Oulun yliopistollisten sairaaloiden suhteellinen osuus määrärahoista vähenisi ja Helsingin ja Turun yliopistollisten sairaaloiden nousisi. Valiokunnan enemmistö lisäsi voimaantulosäännökseen säännöksen, jonka mukaan vähennys saa olla enintään kolme prosenttia vuodessa. Esitys on matemaattinen mahdollisuus, jollei määrärahoja lisätä vuonna 1994. Vaikka kaikkien sairaaloiden saama korvaus vähenisi kolme prosenttia, ei se riitä määrärahojen vähetessä kokonaisuudessaan 4,4 prosenttia. Näin ollen määrärahaa on lisättävä tai voimaantulosäännös muutettava hallituksen esityksen muotoon.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/89) 47 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla (748/92), seuraavasti:

47 §

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion va-

roista laskennallisin perustein korvausta lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta sekä hoitotieteellisestä yliopistotasoi-

sesta koulutuksesta ja tutkimuksesta johtuvista ylimääräisistä kustannuksista. Opetustoiminnan osalta korvaus perustuu lääkärintutkintojen ja *hoitotieteellisten tutkintojen* painotettuun lukumäärään ja tutkimustoiminnan osalta tieteellisten julkaisujen painotettuun lukumäärään. Terveystieteiden oikeusturvakeskus ilmoittaa kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriölle tutkintojen määrän. Kunkin yliopiston *asianomainen* tiedekunta ilmoittaa kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriölle yliopistosairaaloiden yhteydessä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän. Sosiaali- ja terveysministeriö määrää lääkärintutkintojen ja *hoitotieteellisten tutkintojen* sekä tieteellisten julkaisujen painoar-

vot ja yksikköhinnat ja antaa muut määräykset korvauksen laskemiseksi.

Jos sairaanhoitopiirin kuntayhtymän muuta kuin I momentissa tarkoitettua sairaalaa tai sen osaa käytetään asetuksella määrättävässä laajuudessa lääkärikoulutukseen ja lääketieteelliseen tutkimustoimintaan *sekä hoitotieteen yliopistotasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen*, valtion varoista suoritetaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle korvausta I momentissa määrättyin laskentaperustein.

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1993

Pirjo-Riitta Antvuori

Virpa Puisto

III

Yhdyn II vastalauseeseen voimaantulosäännöksen osalta.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 1993

Maija Perho-Santala

